

Osvrt na 10 godina u ATLAS eksperimentu

Kerim Suruliz

6. juni 2019.

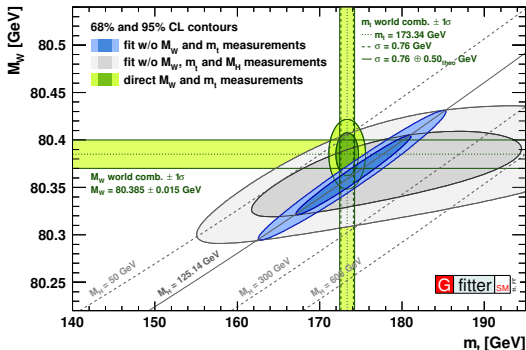
Kratki osvrt na rezultate ATLAS eksperimenta na LHC-u u zadnjih 10tak godina.

- Nemoguće je pokriti sve - fokus na fizici kojom sam se ja bavio
- Potrage za supersimetrijom
- Mjerenja vezana za top kvark
- Historija i trendovi, bez tehničkih detalja

Motivacija: top kvark

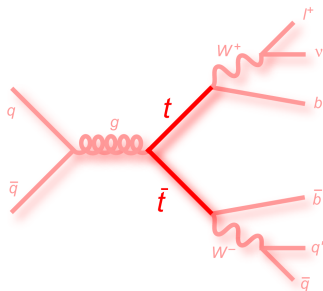
Top kvark je najteža fundamentalna čestica u Standardnom Modelu.

- Otkriven 1995. godine na Tevatron-u
- Medju fermionima ima najjači coupling sa Higgsovim bozonom ($y_t \approx 1$)
- Mase top kvarka, Higgs-a i W bozona su povezane radijativnim korekcijama
- $\implies$ precizna mjerenja m_{TOP} su odlični testovi konzistentnosti Standardnog Modela

Motivacija: top kvark

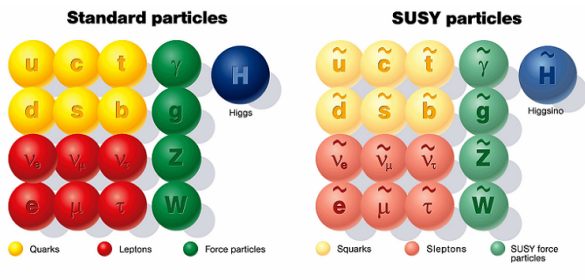
- Top kvark se raspada prije hadronizacije - ponaša se kao **izolovani kvark**.
- $\implies$ svojstva top kvarka su moćan test predikcija perturbativne kvantne hromodinamike (QCD) i osjetljiva su na prisustvo fizike izvan Standardnog Modela

Motivacija: supersimetrija (SUSY)

Ideje iz 1970-tih godina: ekstenzija Poincaré simetrije prostora-vremena.

- Supersimetrična proširenja Standardnog Modela uvode partnere čestica sa drugim spinom (fermioni $\leftrightarrow$ bozoni)

Higgs, efektivna teorija polja i problem hijerarhije

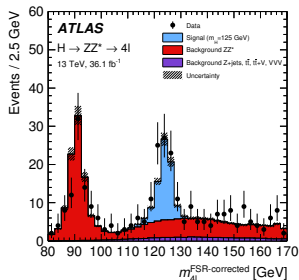
Citation: M. Tanabashi *et al.* (Particle Data Group), Phys. Rev. D **98**, 030001 (2018) and 2019 update

$$J = 0$$

Mass $m = 125.10 \pm 0.14$ GeV

Full width $\Gamma < 0.013$ GeV, CL = 95% (assumes equal on-shell and off-shell effective couplings)

Higgs, efektivna teorija polja i problem hijerarhije

Skalarna priroda Higgsovog bozona rezultuje **problemom hijerarhije**.

Masa Higgsa je osjetljiva na prisustvo dodatnih stanja (mase M) u teoriji.

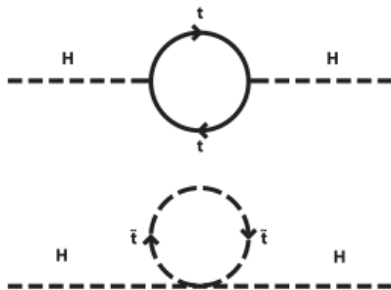
$$\delta m_H^2 \approx \frac{\alpha}{4\pi} M^2$$

Ovo dovodi do *fine tuning* problema - ako je $M \sim M_{\text{GUT}}$, korekcije su jako velike.

- SM nije kompletna teorija (ne uključuje gravitaciju, QED coupling divergira na visokim energijama, itd.) $\implies$ postojanje novih čestica je očekivano.

SUSY i problem hijerarhije

U ranim 1980tim, postalo je jasno da SUSY može riješiti problem hijerarhije.

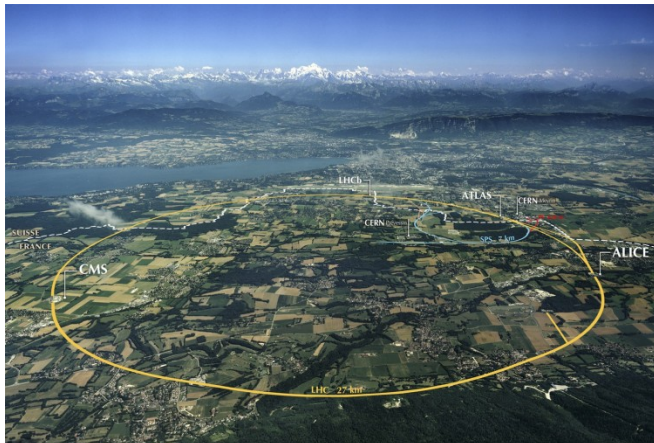
Prisustvo novih stanja poništava radijativne korekcije Higgsovoj masi.

- Skalarni top (“stop”) poništava veliku kontribuciju od top kvarka ($y_t \sim 1$) **ako** mu je maza $\sim m_t$.

Large Hadron Collider

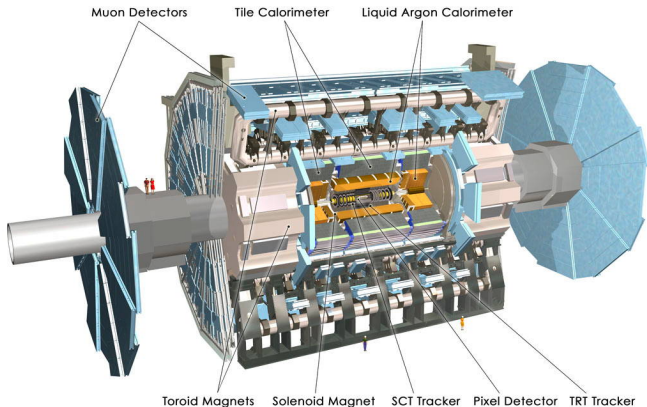
- Trebao početi sa radom 2008., ali incident sa magnetima je odgodio stvari za godinu
- 2010-2011: Protonski snopovi sa energijom od 3.5 TeV $\rightarrow \sqrt{s} = 7$ TeV
- 2012: $\sqrt{s} = 8$ TeV
- 2015-: $\sqrt{s} = 13$ TeV

The ATLAS detector

Jedan od dva detektora opšte namjene na LHC-u.

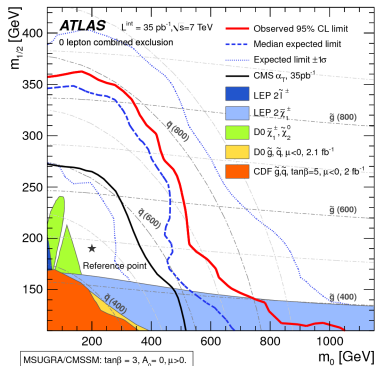
Kalorimetri za mjerenje energija e/γ i mlazova hadrona (“jets”); tracking sistem u magnetnom polju za mjerenje impulsa. Poseban sistem za muone u toroidalnom magnetnom polju (struja od 20kA, polje $\sim 4\text{T}$).

Potrage za supersimetrijom: rani dani

Na početku je fokus bio na “dobro motivisanim” modelima poput mSUGRA/cMSSM - model još iz 1980-tih godina.

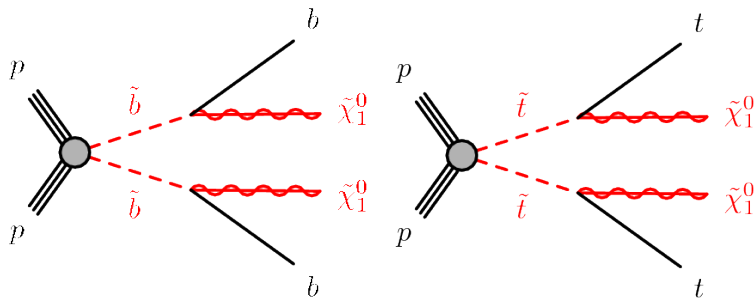
- Narušenje supersimetrije je komunicirano vidljivom sektoru pomoću gravitacije
- “Samo” pet parametara, $m_0, m_{1/2}, \tan \beta, \text{sgn}(\mu), A_0$
- Uske veze izmedju masa supersimetričnih čestica

Potrage za supersimetrijom: pojednostavljeni modeli

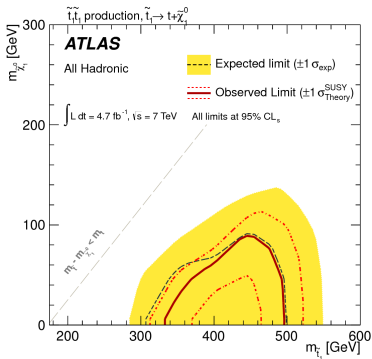
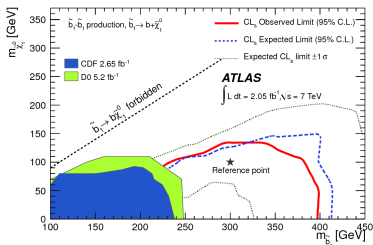
Potreba za “model blind” potragama iz više razloga:

- Jaki limiti na kompletne modele tipa mSUGRA/cMSSM
- Mogućnost reinterpretacije u drugim modelima (ne samo supersimetrija)

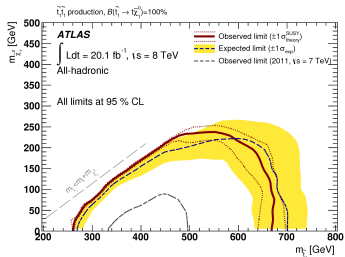
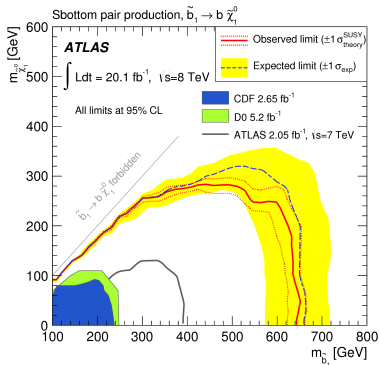

Ovdje su dodate samo dvije cestice (i dva parametra): stop ($\tilde{t}$) i $\tilde{\chi}_1^0$ koji je nevidljiv za detektor. Prespostavlja se da je $BR(\tilde{t} \rightarrow t\tilde{\chi}_1^0) = 100\%$.

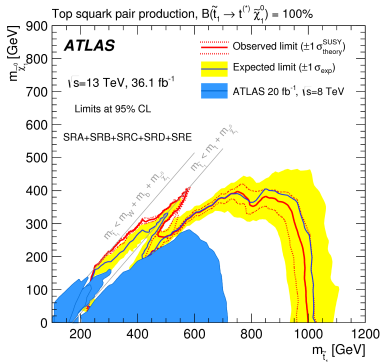
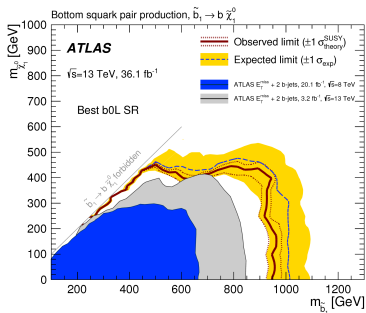
Evolucija potraga za pojednostavljenim modelima

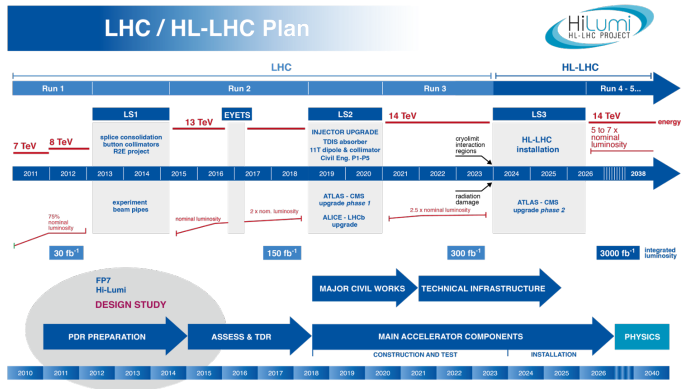
Evolucija potraga za pojednostavljenim modelima

Evolucija potraga za pojednostavljenim modelima

Budućnost potraga za supersimetrijom

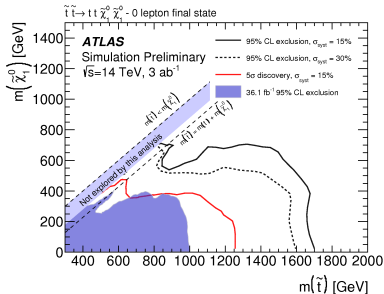
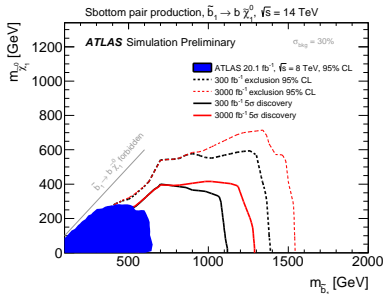

Do 2038 godine, LHC ce isporučiti 3000 fb^{-1} integriranog luminozitetu na 14 TeV.

- Šta se može očekivati u kontekstu supersimetrije?

Budućnost potraga za supersimetrijom

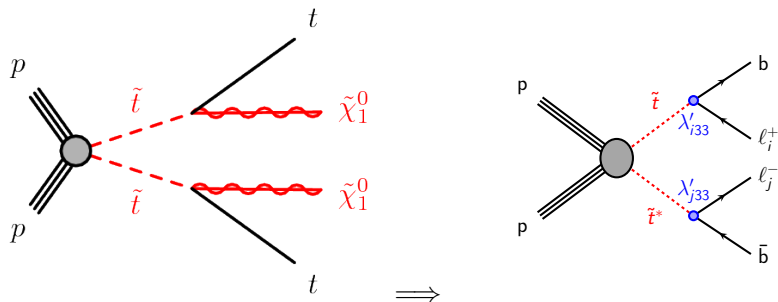

- Stop/sbottom čestice sa masama do ~ 1.3 TeV se mogu otkriti - ali su mase do 1 TeV već isključene
- $300 \rightarrow 3000 \text{ fb}^{-1}$ daje dodatnih 200 GeV-a

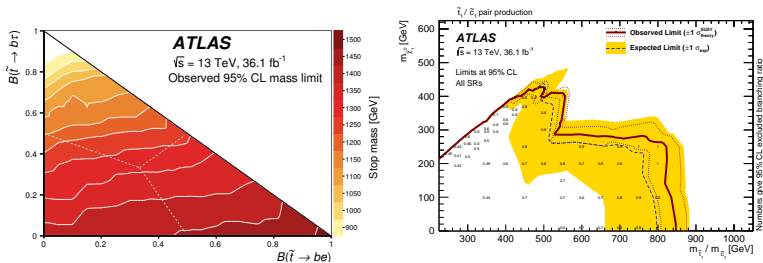
Kuda dalje za supersimetriju?

Preispitivanje pretpostavki iza potraga koje su do sada izvršene.

- Obično se pretpostavlja da je najlakša supersimetrična čestica (obično $\tilde{\chi}_1^0$ stabilna
- Limiti se prezentiraju za branching ratio od 100% - ako je manji, limit je slabiji

Kuda dalje za supersimetriju?

Mogućnosti koje će se istraživati u Run 3 i dalje:

- “Komprimirani” modeli u kojim nove čestice imaju bliske mase
- Kompleksni modeli sa puno čestica u kojim su svi branching ratios $\ll 1$
- Eksperimentalno komplikovaniji modeli (na primjer, sa τ leptonima)

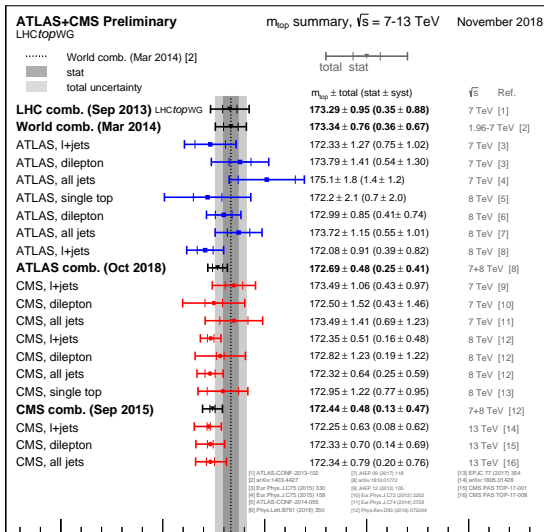
Alternativa direktnim potragama: mjerenja

Pored direktnih potraga za novom fizikom u sektoru treće generacije, ATLAS i drugi LHC eksperimenti vrše detaljna mjerenja svojstava top kvarka.

- Masa, spin, naboj, produkcija, raspad,...
- Prednost mjerenja je “model independence”
- Ali sistematske greške su često ograničavajući faktor

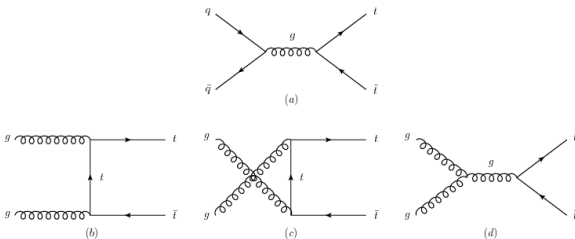
Masa top kvarka

Masa top kvarka je izmjerena na Tevatronu sa odličnom preciznošću:
 $m_t = 174.30 \pm 0.64$ GeV (kombinacija 12 raznih mjerenja!).

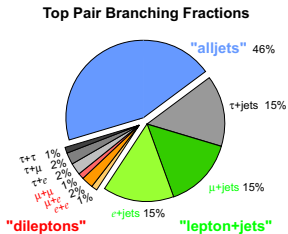

- Sistematske greške na LHC-u su postale manje od Tevatronovih tek u zadnjih nekoliko godina
- Tevatron je prestao skupljati podatke još 2011 godine - za razlike od potraga, mjerenja je teško poboljšati
- Većina mjerenja koristi samo 7 TeV + 8 TeV - nema potrebe za velikim luminozitetom

Produkcija top kvarkova

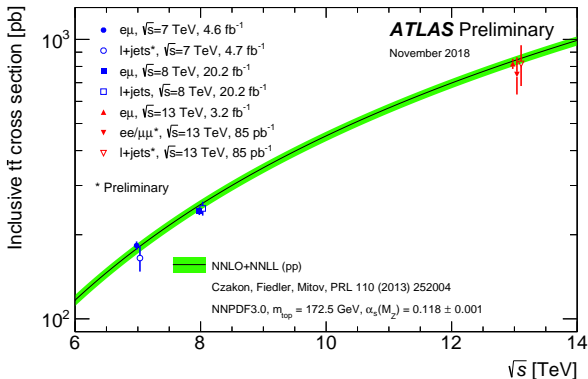

Može se mjeriti na puno načina, zavisno od raspada top (anti)kvarka u konačnom stanju.

Produkcija top kvarkova

Cross section za $pp \rightarrow t\bar{t}$ je veliki: milioni $t\bar{t}$ parova su proizvedeni do sada na LHC-u.

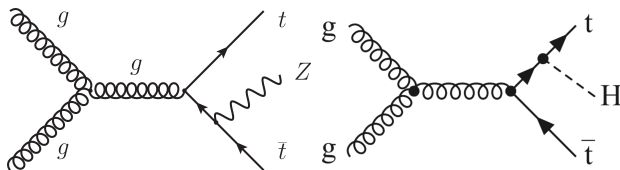
Sva mjerenja se odlično slažu sa predviđanjima iz Standardnog Modela.

- Najpreciznije mjerenje ima sistematsku grešku iste veličine kao i greška na SM proračunu ($\sim 4\%$)

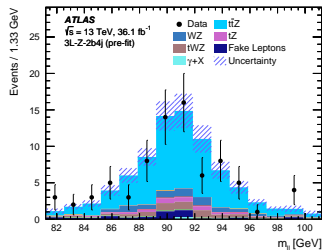
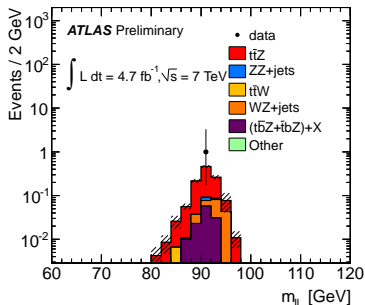

Interakcije top kvarka

- Interakcije top kvarka, posebno sa Higgsovim i Z bozonom
- top-Higgs interakcija - Yukawa coupling $y_t \implies$
- top- Z konceptualno slična; simultana mjerenja omogućuju smanjenje eksperimentalne i teorijske greške

$t\bar{t}Z$ mjerenja - evolucija

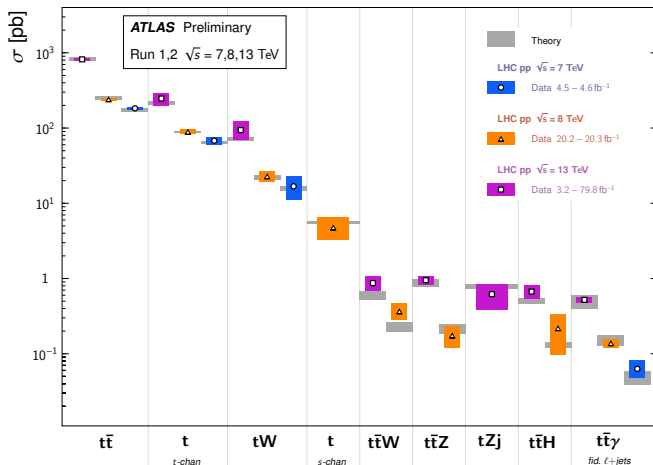

Sa više podataka, mogu se praviti mjerenja diferencijalnih observabli, koje su osjetljive na modifikacije interakcija top kvarka u odnosu na Standardni Model.

Rezultati mjerenja svojstava top kvarka

Top Quark Production Cross Section Measurements

Status: November 2018

Zaključak

- U potragama za fizikom izvan Standardnog Modela su potrebne nove ideje i teorijske paradigme - sami dodani luminozitet od HL-LHC-a neće drastično promijeniti trenutnu sliku
- Postoje mjerenja kod kojih veliki luminozitet pomaže ($t\bar{t}H$, $t\bar{t}Z$ diferencijalna mjerenja, HH , itd.)
- Novi eksperimentalni metodi izgledaju obećavajuće (npr. machine learning), ali se ne mogu očekivati “magična rješenja”
- Napredak na teorijskoj strani je također potreban (npr. računi višeg reda za $t\bar{t}(+X)$)

